A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2024. június 20.*

„Előzetes döntéshozatal – Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – Szülői felelősség – 2201/2003/EK rendelet – 10–11. cikk – Joghatóság a gyermek jogellenes elvitele vagy visszatartása esetében – A gyermek valamely tagállamban való szokásos tartózkodási helye a jogellenes elvitel előtt – Visszavitelre irányuló eljárás egy harmadik ország és egy tagállam között – A »visszavitel iránti kérelem« fogalma – A gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-én kelt Hágai Egyezmény”

A C-35/23. sz. [Greislzel][1] ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Oberlandesgericht Frankfurt am Main (Frankfurt am Main-i regionális felsőbíróság, Németország) a Bírósághoz 2023. január 25-én érkezett, 2023. január 16-i határozatával terjesztett elő az

Apa

és

Anya

között,

L gyermek,

Ügyvéd

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: C. Lycourgos tanácselnök, O. Spineanu-Matei, J.-C. Bonichot, S. Rodin és L. S. Rossi (előadó) bírák,

főtanácsnok: M. Campos Sánchez-Bordona,

hivatalvezető: N. Mundhenke tanácsos,

* Az eljárás nyelve: német.

[1] A jelen ügy neve fiktív. Az nem egyezik az eljárásban részt vevő egyetlen fél valódi nevével sem.

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2023. december 7-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– az apa képviseletében A. Hamerak és T. von Plehwe Rechtsanwälte,

– a német kormány képviseletében J. Möller, M. Hellmann, R. Kanitz és J. Simon, meghatalmazotti minőségben,

– a lengyel kormány képviseletében B. Majczyna, M. Kozak és S. Żyrek, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében C. Vollrath és W. Wils, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2024. február 8-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i, 2201/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 338., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 243. o., helyesbítés: HL 2013. L 82., 63. o.) 10. és 11. cikkének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet egy Svájcban lakóhellyel rendelkező német állampolgár, kiskorú gyermek apja és anyja között az e gyermekkel kapcsolatos szülői felelősség tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az 1980. évi Hágai Egyezmény

3 A gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-én Hágában kötött egyezmény (kihirdette: az 1989. évi 14. tvr.; a továbbiakban: 1980. évi Hágai Egyezmény) preambuluma értelmében az egyezmény célja, hogy „nemzetközileg védjék a gyermekeket jogellenes elvitelük vagy elrejtésük káros következményeitől”, illetve hogy „megteremtsék a gyermekeknek a szokásos tartózkodási helyük szerinti Államba történő azonnali visszavitelük biztosítására szolgáló eljárást és a láthatási jog védelmét biztosítsák”.

4 Ezen egyezmény 6. cikkének első bekezdése szerint:

„Minden Szerződő Állam egy [k]özponti [h]atóságot jelöl ki az [e]gyezmény által erre a hatóságra hárított feladatok ellátására.”

5 Az említett egyezmény 8. cikkének első bekezdése kimondja:

„Az a személy, intézmény vagy más szerv, amely azt állítja, hogy a gyermeket a gyermek feletti felügyeleti jog megsértésével vitték vagy rejtették el, a gyermek visszavitelének biztosításában való közreműködés iránt akár a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti, akár bármely más Szerződő Állam Központi Hatóságához fordulhat.”

6 Ugyanezen egyezmény 12. cikkének első bekezdése értelmében:

„Ha a gyermek jogellenes elvitelének vagy elrejtésének a 3. cikk szerinti esetében a gyermek jogellenes elvitelétől vagy elrejtésétől az eljárásnak azon Szerződő Állam igazságügyi vagy államigazgatási szervei előtti megindításáig, ahol a gyermek van, egy évnél kevesebb idő telt el, az érintett hatóság haladéktalanul elrendeli a gyermek visszavitelét.”

7 Az 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke a következőket írja elő:

„Az előző cikkben foglalt rendelkezések ellenére a megkeresett Állam igazságügyi vagy államigazgatási szerve nem köteles elrendelni a gyermek visszavitelét, ha az azt ellenző személy, intézmény vagy más szerv bizonyítja, hogy

a) a gyermek felett felügyeleti joggal rendelkező személy, intézmény vagy más szerv az elvitel vagy elrejtés időpontjában nem gyakorolta ténylegesen e jogokat, illetve előzetesen vagy utólag hozzájárult az elvitelhez vagy elrejtéshez;

b) a gyermeket visszavitele testi vagy lelki károsodásnak tenné ki vagy bármi más módon elviselhetetlen helyzetet teremtene számára.

[…]”

8 Az 1980. évi Hágai Egyezmény 34. cikke a következőket írja elő:

„[…] [E]z az [e]gyezmény nem korlátozza az eredeti és a megkeresett Állam között érvényben levő nemzetközi eszköz […] alkalmazását a jogellenesen külföldre vitt vagy elrejtett gyermekek visszavitelének vagy láthatási jog gyakorlása elérésének céljaira.”

A 2201/2003 rendelet

9 A 2201/2003 rendelet (12), (17) és (18) preambulumbekezdésének szövege a következő:

„(12) Ezen rendeletben megállapított szülői felelősségre vonatkozó ügyekben a joghatóság jogalapját a gyermek alapvető érdekeinek figyelembevételével [helyesen: A szülői felelősségre vonatkozó ügyekben a joghatóság vonatkozásában e rendeletben megállapított szabályokat a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevételével] alakítják ki, különösen a fizikai közelség alapján. Ez azt jelenti, hogy a joghatóságot mindenekelőtt a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam szerint kell megállapítani, kivéve azokat a bizonyos eseteket, amikor megváltozik a gyermek tartózkodási helye [helyesen: kivéve a gyermek tartózkodási helye megváltozásának bizonyos eseteit], vagy ha a szülői felelősséget gyakorlók között megállapodás jön létre.

[…]

(17) A gyermek jogellenes elvitele vagy visszatartása esetében a gyermek visszavitelét haladéktalanul el kell érni, és ebből a célból az [1980. évi] Hágai Egyezményt kell továbbra is alkalmazni, az e rendelet rendelkezéseivel, különösen a 11. cikkel kiegészített formában. Lehetővé kell tenni azon tagállam bíróságai számára, ahová a gyermeket jogellenesen elvitték vagy ahol jogellenesen visszatartották, hogy egyedi, kellően indokolt esetekben elutasítsa a gyermek visszavitelével [helyesen: visszavitelét]. A jogellenes elvitel vagy visszatartás előtt azonban hasonló határozat felváltható a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam bírósága által hozott későbbi határozattal [helyesen: Ez a határozat azonban felváltható a gyermek jogellenes elvitele vagy visszatartása előtti szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam bírósága által hozott későbbi határozattal]. Amennyiben ez a határozat a gyermek visszavitelét rendeli el, a visszavitelt az említett határozat azon tagállamban történő elismeréséhez és végrehajtásához szükséges külön eljárások nélkül kell elvégezni, ahová a gyermeket elvitték, illetve ahol visszatartották.

(18) Amennyiben a bíróság úgy határozott, hogy az 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke alapján nem helyezi vissza a gyermeket, tájékoztatnia kell annak a tagállamnak a joghatósággal rendelkező bíróságát vagy központi hatóságát, ahol a gyermek a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett. Ennek a bíróságnak, illetve központi hatóságnak értesítenie kell a feleket, kivéve ha ez utóbbi tagállam bíróságát megkeresték [helyesen: bíróságához fordultak]. Ez a kötelezettség nem gátolhatja meg a központi hatóságot abban, hogy a nemzeti joggal összhangban a megfelelő hatóságokat is értesítse.”

10 E rendelet „Fogalommeghatározások” című 2. cikke kimondja:

„E rendelet alkalmazásában:

[…]

7) »szülői felelősség«: egy gyermek személyével, illetve vagyonával kapcsolatos valamennyi jog és kötelesség, amelyet valamely természetes vagy jogi személy határozat, jogszabály hatálya, illetve jogilag kötelező megállapodás útján gyakorol. A szülői felelősség magában foglalja a felügyeleti jogot és a láthatási jogot is;

[…]

9) »felügyeleti jog«: a gyermek gondozásával kapcsolatos jogok és kötelességek, és különösen a gyermek tartózkodási helye meghatározásának joga;

[…]

11) »jogellenes elvitel vagy visszatartás«: egy gyermek elvitele vagy visszatartása,
   a) amennyiben azt sérti a határozat vagy jogszabály hatálya alapján, illetve azon tagállam joga szerint jogilag kötelező megállapodás útján [helyesen: amennyiben az sérti az azon tagállam joga szerint hozott bírósági határozat vagy jogszabály hatálya alapján, illetve hatályos megállapodás útján] szerzett felügyeleti jogokat, ahol a gyermek közvetlenül az elvitel vagy visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett

   és

b) feltéve, hogy az elvitel vagy visszatartás időpontjában a felügyeleti jogokat közösen vagy önállóan ténylegesen gyakorolták, vagy gyakorolták volna, ha az elvitelre vagy visszatartásra nem kerül sor. A felügyeletet közösen gyakoroltnak kell tekinteni, ha határozat vagy jogszabály hatálya értelmében a szülői felelősség egyik gyakorlója nem határozhat a gyermek tartózkodási helyéről a szülői felelősség másik gyakorlójának hozzájárulása nélkül.”

11 A 2201/2003 rendeletben foglalt „Joghatóság” című II. fejezet „Szülői felelősség” című 2. szakasza tartalmazza e rendelet 8–15. cikkét.

12 Az említett rendelet „Általános joghatóság” című 8. cikke a következőket írja elő:

„(1) Egy tagállam bíróságai joghatósággal rendelkeznek olyan gyermek feletti szülői felelősségre vonatkozó ügyekben, aki a bíróság megkeresésékor [helyesen: a bírósághoz fordulás időpontjában] az adott tagállamban szokásos tartózkodási hellyel

(2) Az (1) bekezdést a 9., 10. és 12. cikk rendelkezéseire figyelemmel kell alkalmazni.”

13 Ugyanezen rendelet „Joghatóság a gyermek jogellenes elvitele esetében” című 10. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A gyermek jogellenes elvitele vagy visszatartása esetében azon tagállam bíróságai, amelyben az elvitelt [helyesen: a jogellenes elvitelt] vagy visszatartást közvetlenül megelőzően a gyermek szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett, mindaddig megtartják joghatóságukat, amíg a gyermek másik tagállamban szokásos tartózkodási helyet nem szerez, és:

a) minden felügyeleti joggal rendelkező személy, intézmény vagy más szerv el nem fogadja az elvitelt, illetve visszatartást;

vagy

b) a gyermek legalább egy éve tartózkodik az említett másik tagállamban azt követően, hogy a felügyeleti joggal rendelkező személy, intézmény vagy más szerv tudomást szerzett, illetve tudomást szerezhetett a gyermek tartózkodási helyéről, és a gyermek beilleszkedett új környezetében, továbbá a következő feltételek közül legalább egy teljesül:
   i. egy éven belül azt követően, hogy a felügyeleti jog gyakorlója tudomást szerzett vagy tudomást kellett szereznie a gyermek tartózkodási helyéről, nem nyújtottak be a visszavitel iránti kérelmet annak a tagállamnak az illetékes hatóságaihoz, ahová a gyermeket elvitték, illetve amelyben visszatartották;
   ii. a felügyeleti jog jogosultja által benyújtott visszavitel iránti kérelmet visszavonták és nem nyújtottak be új kérelmet az i. alpontban meghatározott határidőn belül;
   iii) a 11. cikk (7) bekezdése alapján lezárták azt az ügyet, amelyet azon tagállam bírósága előtt folytattak, ahol a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett;
   iv) a gyermek visszaviteléről nem rendelkező, felügyeletről szóló határozatot hoztak annak a tagállamnak a bíróságai, ahol a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett.”

14 A 2201/2003 rendeletnek „A gyermek visszavitele” című 11. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A (2)–(8) bekezdést kell alkalmazni, amennyiben a felügyeleti jogokat gyakorló személy, intézmény vagy más szerv egy tagállam illetékes hatóságaihoz folyamodik azért, hogy azok [az 1980. évi] Hágai Egyezmény alapján hozzon határozatot annak érdekében, hogy kérelmezze annak a gyermeknek a visszavitelét [helyesen: hatóságainál kérelmezi, hogy azok [az 1980. évi] Hágai Egyezmény alapján hozzanak határozatot azon gyermek visszavitele érdekében], akit közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtti szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamtól eltérő tagállamba jogellenesen elvittek, illetve ott visszatartottak.

[…]

(6) Amennyiben a bíróság határozott a visszavitel iránti kérelem elutasításáról az 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke alapján, a bíróságnak akár közvetlenül, akár központi hatóságán keresztül, a nemzeti jog által meghatározottak szerint haladéktalanul el kell juttatnia a visszavitel elutasításáról szóló bírósági végzést és a vonatkozó okiratokat, különösen a bírósági tárgyalások jegyzőkönyvének másolatát azon tagállam joghatósággal rendelkező bíróságához vagy központi hatóságához, amelyben a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett. A bírósághoz a visszavitel elutasításáról szóló határozat keltétől számított egy hónapon belül be kell nyújtani az összes említett okiratot.

(7) Kivéve, ha a felek egyike már felkereste azon tagállam bíróságait, ahol a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett, a (6) bekezdésben említett határozatot átvevő bíróságnak vagy központi hatóságnak tájékoztatnia kell ezekről a feleket, és fel kell kérnie őket arra, hogy az értesítéstől számított három hónapon belül a nemzeti joggal összhangban nyújtsanak be a bírósághoz egy beadványt az iránt, hogy a bíróság megvizsgálhassa a gyermekre vonatkozó felügyeleti jog kérdését.

Az e rendeletben szereplő joghatóságról szóló rendelkezések sérelme nélkül a bíróság lezárja az ügyet, amennyiben a határidőn belül a bírósághoz nem érkezik beadvány.

(8) Az 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke szerinti visszavitelt elutasító határozat ellenére, e rendelet szerint joghatósággal rendelkező bíróság által kibocsátott későbbi, a gyermek visszavitelét elrendelő határozatok az alábbi III. fejezet 4. szakaszával összhangban hajthatók végre a gyermek visszavitelének biztosítása érdekében.”

15 Az említett rendelet „Egyes többoldalú egyezményekhez való viszony” című 60. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A tagállamok közötti kapcsolatokban e rendelet elsőbbséget élvez a következő egyezményekkel szemben, amennyiben azok az e rendelettel szabályozott ügyekre vonatkoznak:

[…]

e) [az 1980. évi] Hágai Egyezmény.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

16 L 2014 novemberében született Svájcban, német és lengyel kettős állampolgársággal rendelkezik. Német állampolgárságú apja 2013 júniusa óta szakmai okokból Svájcban rendelkezik lakóhellyel, míg lengyel állampolgárságú édesanyja 2015 januárja és 2016 áprilisa között Frankfurt am Mainban (Németország) élt lányával, abban a városban, amelyben L szülei házasságot kötöttek.

17 2015 januárjától 2016 áprilisáig az apa rendszeresen látogatta az anyát és L-t Németországban.

18 2015 májusában a svájci bevándorlási hivatal helyt adott az apa családegyesítés iránti kérelmének, amelyet követően az anya 2019. december 31-ig érvényes ideiglenes tartózkodási engedélyt kapott Svájcban.

19 2016. április 9-én az anya L-lel Lengyelországba költözött. Ezzel egyidőben az anya az apa svájci címének közlése mellett az egész családot kijelentette a Frankfurt am Main-i lakcímről. 2016 nyarán az anya svájci állásokra jelentkezett. Az anya 2016 novembere óta Lengyelországban dolgozik.

20 Az apa kezdetben Lengyelországban látogatta feleségét és lányát. 2017 áprilisától azonban az anya megtagadta az apától a lányukkal való kapcsolattartás jogának gyakorlását. Az anya az apa beleegyezése nélkül beíratta a gyermeket egy lengyelországi óvodába. 2017. május végén az anya közölte az apával, hogy Lengyelországban marad a lánygyermekkel.

21 2017. július 7-én az apa a svájci központi hatóságon, a berni szövetségi igazságügyi hivatalon keresztül a gyermek Svájcba történő visszavitele iránti kérelmet nyújtott be az 1980. évi Hágai Egyezmény alapján.

22 2017. december 8-i határozatával a Sąd Rejonowy dla Krakowa-Nowej Huty w Krakowie (Krakkó Nowa Huta-i kerületi bíróság, Lengyelország) elutasította ezt a kérelmet, azzal az indokkal, hogy az apa határozatlan időre szóló hozzájárulását adta az anya és lánygyermekük Lengyelországba való költözéséhez. Ezenkívül e bíróság úgy ítélte meg, hogy a gyermek mindenek felett álló érdekét fenyegető, az 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke első bekezdésének b) pontja értelmében vett súlyos veszély áll fenn a gyermek visszavitele esetén, mivel az apa elismerte, hogy egy alkalommal erőszakot alkalmazott az anyával szemben.

23 Az apa e határozat elleni fellebbezését a Sąd Okręgowy w Krakowie (krakkói kerületi bíróság, Lengyelország) 2018. április 17-én hozott határozatával elutasította.

24 2017. szeptember 27-én az anya házasság felbontására irányuló eljárást indított Lengyelországban. 2017 októberében az anya kijelentette L-t a svájci lakcíméről az X-i önkormányzatnál.

25 A Sąd Okręgowy w Krakowie (krakkói kerületi bíróság) 2018. június 5-én hozott határozatával ideiglenesen az anyának ítélte a közös gyermek feletti szülői felügyeletet, és szabályozta az apa tartási kötelezettségét. A kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy 2022-ben az apa az e tagállamban hozott bírósági határozat alapján Lengyelországban látogatta a gyermeket.

26 Az apa a 2018. június 29-én a bonni Bundesamt für Justizhoz (szövetségi igazságügyi hivatal, Németország) a Gyermekek Jogellenes Külföldre Viteléről szóló Hágai Egyezmény alapján benyújtott, a gyermek visszavitele iránti kérelmét nem tartotta fenn.

27 Az Amtsgericht Frankfurt am Mainhoz (Frankfurt am Main-i helyi bíróság, Németország) 2018. július 12-én benyújtott keresetével az apa a gyermek feletti kizárólagos felügyeleti jog megállapítását, a gyermek tartózkodási helyének meghatározásához való jogot, valamint a gyermek Svájcba való visszavitelét kérte a határozat hatálybalépését követően.

28 Az apa azt állította, hogy a gyermek szülei 2015 tavaszán megállapodtak abban, hogy a jövőben L-lel együtt Svájcban élnek. 2016 áprilisában az anya úgy döntött, hogy átmeneti időre Lengyelországba megy a szüleihez. Az apa ebbe beleegyezett, azzal a kikötéssel, hogy e tartózkodás két vagy három évre korlátozódik. Abban is megállapodás született, hogy a gyermeknek legkésőbb 2017 novemberétől kezdve svájci óvodába kell járnia.

29 Az anya ellenkérelmet nyújtott be. Az anya azt állítja, hogy az apa beleegyezését adta a Lengyelországba költözéshez, és hozzájárult ahhoz, hogy kiállítsák a lengyel útlevelet. Ezzel szemben sem a Lengyelországba történő, időben korlátozott költözésről nem született megállapodás, ahogy a Svájcba történő költözésről sem volt közös megegyezés.

30 2019. június 3-i határozatával az Amtsgericht Frankfurt am Main (Frankfurt am Main-i helyi bíróság) azzal az indokkal utasította el az apa arra irányuló kérelmét, hogy neki ítéljék meg a gyermek feletti kizárólagos felügyeleti jogot, hogy e bíróság nem rendelkezik joghatósággal e határozat elbírálására.

31 Az apa e határozattal szemben fellebbezést nyújtott be az Oberlandesgericht Frankfurt am Mainhoz (Frankfurt am Main-i regionális felsőbíróság, Németország), lényegében arra hivatkozva, hogy a német bíróságok joghatósága a 2201/2003 rendelet 11. cikkének (7) bekezdésével összefüggésben értelmezett (6) bekezdéséből, valamint e rendelet 10. cikkéből ered.

32 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság először is megjegyzi, hogy az apa keresetének első fokon történő benyújtása időpontjában, azaz 2018. július 12-én L szokásos tartózkodási helye Lengyelországban volt, így a német bíróságok joghatósága nem alapítható a 2201/2003 rendelet 8. cikkének (1) bekezdésére.

33 Másodsorban, ami e bíróságok joghatóságát illeti, amely az apa szerint a 2201/2003 rendelet 10. és 11. cikkéből ered, a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy e cikkeket együttesen kell értelmezni, és emlékeztet arra, hogy az említett cikkek csak a tagállamok közötti kapcsolatokban alkalmazhatók. E bíróság ezért úgy véli, hogy az apa kérelmére a Berni Szövetségi Igazságügyi Hivatalon keresztül 2017. július 7-én indított, a gyermek Svájcba való visszavitelére irányuló visszaviteli eljárásban a 2201/2003 rendelet 11. cikkéből eredő, az 1980. évi Hágai Egyezmény szerinti eljárások lefolytatására vonatkozó követelmények nem alkalmazhatók, mivel a Svájci Konföderációt nem köti a 2201/2003 rendelet.

34 Következésképpen a kérdést előterjesztő bíróság szerint a visszavitel iránti kérelem elutasítását követően a lengyel bíróságnak nem volt oka arra, hogy e rendelet 11. cikkének (6) és (7) bekezdése alapján járjon el, és tájékoztassa a német bíróságokat vagy központi hatóságot a visszavitelt megtagadó határozatról. A kérdést előterjesztő bíróság hozzáteszi, hogy a visszavitel iránti második kérelem, amelyet az apa a bonni szövetségi igazságügyi hivatalhoz röviddel a jelen eljárás alapjául szolgáló, kizárólagos felügyelet iránti kérelmének benyújtása előtt nyújtott be, nem szolgálhat az említett rendelet 10. cikke szerinti joghatóság fenntartásának alapjául, mivel az apa az e visszavitel iránti kérelmet nem tartotta fenn.

35 Harmadsorban, a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy amennyiben a 2201/2003 rendelet 10. cikke alkalmazható a jelen ügyben, főszabály szerint nem teljesülnek az e rendelet 10. cikke b) pontja i. alpontjának alkalmazási feltételei, amely azon tagállam bíróságai joghatóságának fenntartását írja elő, ahol a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitelt vagy visszatartást megelőzően szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett. Míg ugyanis az apa arra hivatkozik, hogy a gyermeket 2017 májusában jogellenesen vitték Lengyelországba, a felügyeleti jog iránti kérelmét csak 2018. július 12-én nyújtotta be, így az említett rendelet 10. cikke b) pontjának i. alpontjában előírt egyéves határidőt nem tartotta be. E határidőt azonban tiszteletben lehetne tartani, ha abban az időpontban kezdődött volna, amikor e gyermeknek az apja szerint Svájcban óvodába kellett volna járnia, azaz 2017 novemberétől.

36 A kérdést előterjesztő bíróság ugyanakkor megjegyzi, hogy az apa által e tekintetben a jelen eljárás keretében előadott tényállás eltér attól, amelyet az 1980. évi Hágai Egyezmény alapján folytatott eljárás során adott elő. Az a kérdés merül tehát fel, hogy az apa elkésett-e azzal, hogy új tényekre hivatkozzon a jogellenes elvitel pontos időpontját illetően, és a bizonyítási teherre vonatkozó, az ezen egyezmény alapján folytatott eljárásokban alkalmazható szabályok átültethetők-e a jelen eljárásra. A kérdést előterjesztő bíróság hajlik annak megállapítására, hogy nem köti az említett egyezmény alapján hozott, visszavitel iránti kérelemre vonatkozó határozat, és értékelnie kell az apa tényelőadását érintő ellentmondásokat.

37 Végül, negyedsorban, a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a gyermek visszavitelének az 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke alapján történő megtagadása esetén a 2201/2003 rendelet 11. cikkének (6)–(8) bekezdésében foglalt szabályok a gyermek feletti felügyeleti joggal kapcsolatos eljárás megindítására ösztönöznek azon tagállam bíróságai előtt, ahol a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett. Mindazonáltal az apa állításával ellentétben a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy e 11. cikk rendelkezéseinek alkalmazása feltétlenül az 1980. évi Hágai Egyezményen alapuló eljárás lefolytatását feltételezi a 2201/2003 rendelet hatálya alá tartozó két tagállam között, ami a jelen ügyben nem áll fenn.

38 E körülmények között az Oberlandesgericht Frankfurt am Main (Frankfurt am Main-i regionális felsőbíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„Mennyiben korlátozódik a [2201/2003] rendelet 10. és 11. cikkében foglalt szabályozási mechanizmus az EU-tagállamok közötti viszonylatban folyó eljárásokra?

Pontosabban:

1) Alkalmazandó-e a [2201/2003] rendelet 10. cikke azzal a következménnyel, hogy a korábbi tartózkodási hely szerinti állam bíróságai továbbra is joghatósággal rendelkeznek, ha a gyermek szokásos tartózkodási helye az elvitel előtt egy uniós tagállamban (Németországban) volt, és a Gyermekek Jogellenes Külföldre Vitelének Polgári Jogi Vonatkozásairól szóló Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárást egy uniós tagállam (Lengyelország) és egy harmadik állam (Svájc) között folytatták le, és a gyermek visszavitelét megtagadták ebben az eljárásban?

   Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén:

2) Melyek a [2201/2003] rendelet 10. cikke b) pontjának i. alpontja szerint fennmaradó[, a gyermek korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti bíróságok joghatósága] megállapításának feltételei?

3) A [2201/2003] 11. cikkének (6)–(8) bekezdését kell-e alkalmazni akkor is, ha a visszaviteli eljárás a Gyermekek Jogellenes Külföldre Viteléről szóló Hágai Egyezmény alapján egy harmadik állam és egy uniós tagállam mint menedéknyújtó állam viszonylatában zajlik, amennyiben a gyermek szokásos tartózkodási helye az elvitelt megelőzően egy másik uniós tagállamban volt?"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

39 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a nemzeti bíróságok és a Bíróság között az EUMSZ 267. cikkel bevezetett együttműködési eljárás keretében a Bíróság feladata, hogy a nemzeti bíróságnak az előtte folyamatban lévő ügy eldöntéséhez hasznos választ adjon. Ennek érdekében adott esetben a Bíróságnak át kell fogalmaznia az elé terjesztett kérdéseket (2024. január 30-i Direktor na Glavna direktsia „Natsionalna politsia" pri MVR – Sofia ítélet, C-118/22, EU:C:2024:97, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

40 A jelen ügyben az első kérdés abból ered, hogy a kérdést előterjesztő bíróság szerint a 2201/2003 rendelet 10. cikkének alkalmazása két tagállam között az 1980. évi Hágai Egyezmény alapján indított olyan, a gyermek visszavitelére irányuló eljárás lefolytatásától függ, amely eljárást e rendelet 11. cikkének rendelkezései egészítenek ki. Márpedig, mivel az apa a jelen ügyben folyamatban lévő jogvitát megelőzően a gyermek visszavitelére irányuló eljárást indított a Svájci Konföderáció központi hatósága közvetítésével, amely harmadik ország, amelyet kétségtelenül nem köt a 2201/2003 rendelet, a kérdést előterjesztő bíróság úgy ítéli meg, hogy sem e 11. cikk, sem pedig – következésképpen – 10. cikkének rendelkezései nem alkalmazhatók az alapügyben.

41 E körülmények között a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy a német bíróságok mint a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitel vagy visszatartás előtti szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam bíróságai, továbbra is joghatósággal rendelkeznek-e.

42 Ebből az következik, hogy első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy úgy kell-e értelmezni a 2201/2003 rendelet 10. cikke b) pontjának i. alpontját, hogy e rendelkezés már nem alkalmazható pusztán azon okból, hogy egy harmadik ország központi hatóságát arra kérték, hogy az 1980. évi Hágai Egyezmény alapján a gyermek visszavitelére irányuló eljárást indítson, és ez az eljárás sikertelen volt.

43 E kérdés elfogadhatóságának megkérdőjelezése nélkül a lengyel kormány arra hivatkozik, hogy e 10. cikk nem alkalmazható az alapeljárásra, mivel egy lengyel bíróság elutasította L apjának azt a kérelmét, amely gyermeke visszavitelének az 1980. évi Hágai Egyezmény alapján történő elrendelésére irányult, megállapítva, hogy a gyermekkel kapcsolatban nem történt jogellenes elvitel vagy visszatartás.

44 E tekintetben elegendő annak megállapítása, hogy – amint azt a 2201/2003 rendelet 11. cikkének (8) bekezdése megerősíti – valamely tagállam bíróságának az 1980. évi Hágai Egyezményen alapuló visszavitel iránti kérelmet elutasító határozata nem zárja ki, hogy egy másik tagállam bírósága e rendelet 10. cikke alapján megállapítsa joghatóságát.

45 E megállapítás tekintetében emlékeztetni kell arra, hogy a 2201/2003 rendelet 8. cikkének (1) bekezdése értelmében a szülői felelősségre vonatkozó ügyekben azon tagállam bíróságai rendelkeznek joghatósággal, ahol a gyermek a bíróság megkeresése idején szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik. Ugyanis földrajzi közelségük miatt általában e bíróságok a legalkalmasabbak annak eldöntésére, hogy milyen intézkedések hozandók a gyermek érdekében (2022. július 14-i CC [A gyermek szokásos tartózkodási helyének harmadik országba történő áthelyezése] ítélet, C-572/21, EU:C:2022:562, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

46 Mindazonáltal e rendelet 8. cikke (2) bekezdésének megfelelően ez az általános joghatóság az említett rendelet „9., 10. és 12. cikk[é]re figyelemmel” alkalmazható.

47 A 2201/2003 rendelet 10. cikke előírja, hogy azon tagállam bíróságai, amelynek területén a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitelt vagy visszatartást megelőzően szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett, mindaddig megtartják joghatóságukat, amíg a gyermek másik tagállamban szokásos tartózkodási helyet nem szerez.

48 A joghatóságnak az e tagállam bíróságaihoz történő áthelyezése az e 10. cikk a) pontjában előírt azon feltételnek van alárendelve, hogy a szülői felügyeleti joggal rendelkező személy beleegyezését adja ehhez az áthelyezéshez vagy ehhez a visszatartáshoz, illetve az említett 10. cikk b) pontjában előírt feltételeknek. E b) pont értelmében először is az a követelmény, hogy a gyermek legalább egy éve tartózkodjon az említett másik tagállamban azt követően, hogy a felügyeleti joggal rendelkező személy, intézmény vagy más szerv tudomást szerzett, illetve tudomást szerezhetett a gyermek hollétéről, másodsorban, hogy a gyermek beilleszkedett legyen új környezetébe, harmadsorban pedig teljesüljön az e rendelkezés i.–iv. pontjában előírt négy egyéb feltétel valamelyike. Az e rendelkezés i. pontjában rögzített feltétel előírja, hogy egy éven belül azt követően, hogy a felügyeleti jog gyakorlója tudomást szerzett vagy tudomást kellett szereznie a gyermek tartózkodási helyéről, „nem nyújtottak be a visszavitel iránti kérelmet annak a tagállamnak az illetékes hatóságaihoz, ahová a gyermeket elvitték, illetve amelyben visszatartották”.

49 Egyébiránt emlékeztetni kell arra, hogy a 2201/2003 rendelet 11. cikkének (1) bekezdése értelmében, amennyiben a felügyeleti jogokat gyakorló személy egy tagállam illetékes hatóságaihoz folyamodik azért, hogy azok az 1980. évi Hágai Egyezmény alapján hozzanak határozatot annak érdekében, hogy kérelmezze annak a gyermeknek a visszavitelét, akit közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtti szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamtól eltérő tagállamba jogellenesen elvittek, illetve ott visszatartottak, az említett 11. cikk (2)–(8) bekezdését kell alkalmazni.

50 E 11. cikk szövegéből egyértelműen kitűnik, hogy e rendelkezés csak akkor alkalmazható, ha az 1980. évi Hágai Egyezmény alapján eljárás indult tagállamok között a jogellenesen elvitt vagy visszatartott gyermek visszavitele iránt.

51 Mindazonáltal e rendelet 10. cikkének sem a szövegében, sem a rendszerében, sem pedig az általa követett célkitűzésekben semmi nem enged arra következtetni, hogy az említett 10. cikkben előírt azon különös joghatósági szabály, amely főszabály szerint abban áll, hogy fennmarad azon

tagállam bíróságainak a joghatósága, amelyben a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitelt vagy visszatartást megelőzően szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett, alkalmazhatatlanná válik azon okból, hogy egy harmadik ország és valamely tagállam központi vagy igazságügyi hatóságai között az 1980. évi Hágai Egyezmény alapján eredménytelenül indult visszaviteli eljárás.

52 Ugyanis, először is, emlékeztetni kell arra, hogy a 2201/2003 rendelet 10. cikkében előírt joghatósági szabály „a gyermek jogellenes elvitelén vagy visszatartásán” alapul, amely alatt e rendelet 2. cikkének 11. pontja értelmében az olyan elvitelt vagy visszatartást kell érteni, amely sérti a határozat vagy jogszabály hatálya alapján, illetve azon tagállam joga szerint jogilag kötelező megállapodás útján szerzett felügyeleti jogokat, ahol a gyermek közvetlenül ezen elvitel előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett, feltéve, hogy a felügyeleti jogot az elvitel vagy a visszatartás időpontjában ténylegesen – akár önállóan, akár közösen – gyakorolták, illetve azt gyakorolták volna, ha ezen eseményekre nem került volna sor (lásd ebben az értelemben: 2021. augusztus 2-i A ítélet, C-262/21 PPU, EU:C:2021:640, 44. pont).

53 A gyermek jogellenes elvitelének vagy visszatartásának e meghatározása így arra szorítkozik, hogy a szülői felelősségnek az egyik, a gyermek elvitelt vagy visszatartást közvetlenül megelőző szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam joga szerinti gyakorlóját megillető felügyeleti jog megsértésére utal. E fogalom tehát nem függ attól, hogy a felügyeleti jog jogosultja szükségszerűen ezt követően és esetlegesen megindította-e az 1980. évi Hágai Egyezményen alapuló, a gyermek visszavitelére irányuló eljárást.

54 Ezt az értelmezést megerősíti a 2201/2003 rendelet 10. cikke által követett cél, amely annak elkerülésére irányul, hogy a gyermek jogellenes elvitelének elkövetője számára olyan eljárási előnyt biztosítsanak, amely abból ered, hogy azon tagállam bíróságai, amelyben e gyermek közvetlenül a jogellenes elvitelt megelőzően szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett, automatikusan elveszítenék joghatóságukat pusztán amiatt, hogy e gyermek immár e jogellenes elvitel elkövetőjével egy másik tagállamban rendelkezik tartózkodási hellyel (lásd ebben az értelemben: 2023. július 13-i TT [A gyermek jogellenes elvitele] ítélet, C-87/22, EU:C:2023:571, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

55 Másodsorban, míg a gyermek korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti bíróságok joghatóságának megszüntetése érdekében a 10. cikk b) pontja arra utal, hogy semmiféle visszavitel iránti kérelem nem került benyújtásra azon tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságaihoz, amelynek területére a gyermeket jogellenesen elvitték vagy ahol visszatartották, e rendelkezés egyáltalán nem pontosítja, hogy egy ilyen kérelmet az 1980. évi Hágai Egyezmény alapján kell előterjeszteni, és azt sem zárja ki, hogy e kérelmet egy harmadik ország központi hatósága útján is elő lehessen terjeszteni.

56 Ezzel szemben az az előfeltevés, amelyre a kérdést előterjesztő bíróság támaszkodik, arra kötelezné a szülői felelősség jogosultját, akinek a felügyeleti jogát e rendelet 2. cikkének 11. pontja értelmében megsértették, hogy az 1980. évi Hágai Egyezmény rendelkezéseire hivatkozzon az érintett gyermek visszavitelének kérelmezése tekintetében.

57 Márpedig egyrészt emlékeztetni kell arra, hogy e rendelkezések a 2201/2003 rendelet 60. cikke értelmében nem élveznek elsőbbséget e rendelet rendelkezéseihez viszonyítva a tagállamok közötti, az ezen utóbbi által szabályozott jogterületeken fennálló jogviszonyokban (lásd ebben az értelemben: 2023. július 13-i TT [Gyermek jogellenes elvitele] ítélet, C-87/22, EU:C:2023:571, 58. pont).

58 Másrészt a Bíróság a 2018. szeptember 19-i C. E. és N. E. ítéletben (C-325/18 PPU és C-375/18 PPU, EU:C:2018:739, 49. és 51. pont) már elutasította azt az állítást, hogy a jogellenes külföldre vitel tárgyát képező gyermek visszavitelének kérelmezése érdekében kötelező az 1980. évi Hágai Egyezmény rendelkezéseire hivatkozni (C-325/18 PPU és C-375/18 PPU, EU:C:2018:739, 49. és 51. pont). Amint az ezen egyezmény 34. cikkéből kitűnik, a visszaviteli eljárás ugyanis alapulhat más szabályokon vagy egyéb – többek között – kétoldalú egyezményeken. E tekintetben a Bíróság ezen ítélet 53. pontjában azt is pontosította, hogy a szülői felelősség jogosultja a 2201/2003 rendelet III. fejezete rendelkezéseinek megfelelően akkor is kérheti a joghatósággal rendelkező bíróság által az e rendelet II. fejezetének 2. szakasza alapján elfogadott, a szülői felügyeletre és a gyermekek visszavitelére vonatkozó határozat elismerését és végrehajtását, ha nem nyújtott be az 1980. évi Hágai Egyezmény alapján visszavitel iránti kérelmet.

59 Következésképpen önmagában az a körülmény, hogy az a szülő, akinek a felügyeleti jogát megsértették, sikertelenül indított eljárást egy harmadik ország központi hatósága útján az 1980. évi Hágai Egyezmény alapján, amely a jogellenesen elvitt vagy visszatartott gyermek visszavitelére irányult, és amelyet ezt követően valamely tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságainak továbbított, nem befolyásolja a 2201/2003 rendelet 10. cikkében előírt joghatósági szabálynak egy ilyen helyzetre történő alkalmazását.

60 Harmadsorban, ellentétben azzal, amit a kérdést előterjesztő bíróság állít, a 2021. március 24-i MCP ítélet (C-603/20 PPU, EU:C:2021:231), amelyben a Bíróság megállapította, hogy e rendelet 10. cikke nem alkalmazható egy olyan helyzetre, amelyben a gyermek a szülői felelősségre vonatkozó kérelem benyújtásának időpontjában egy harmadik országban szerezte meg szokásos tartózkodási helyét az ezen országba történő jogellenes elvitelt követően, nem releváns a fenti értelmezés szempontjából. Az alapügyben ugyanis nem vitatott, hogy az állítólagosan jogellenes elvitelre két tagállam között került sor, amely helyzet e rendelkezés hatálya alá tartozik.

61 Végül, negyedsorban, ellentétben azzal, amit a német kormány állít, a 2201/2003 rendelet rendelkezésének hiányában nem fogadható el, hogy az e rendelet 10. cikkében előírt szülői felelősségre vonatkozó joghatósági szabály alkalmazása olyan eljárási szabályok alkalmazásától függjön, mint az említett rendelet 11. cikkének (6) és (7) bekezdésében foglalt szabályok, amelyek elsődleges célja egy, az 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke alapján elfogadott, visszavitelt megtagadó határozatra vonatkozó információk továbbításának szabályozása, amelyeket közölni kell azon tagállam joghatósággal rendelkező bíróságával, amelyben a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitelt vagy visszatartást megelőzően szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett, illetve az ilyen információk kézbesítésének részletes szabályainak meghatározása (lásd ebben az értelemben: 2015. január 9-i RG ítélet, C-498/14 PPU, EU:C:2015:3, 46. pont).

62 A fenti megfontolásokra figyelemmel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2201/2003 rendelet 10. cikke b) pontjának i. alpontját úgy kell értelmezni, hogy e rendelkezés alkalmazhatósága nem szűnik meg pusztán azon okból, hogy egy harmadik ország központi hatóságát arra kérték, hogy az 1980. évi Hágai Egyezmény alapján a gyermek visszavitelére irányuló eljárást indítson, és ez az eljárás sikertelen volt.

A második kérdésről

63 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság általánosságban azt kérdezi, hogy melyek azok a feltételek, amelyeknek teljesülniük kell annak megállapításához, hogy fennmarad azon tagállam bíróságainak joghatósága, amelyben a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett.

64 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben kifejtett indokolásból és ténybeli körülményekből kitűnik, hogy e kérdés pontosabban két, többek között az e rendelet 10. cikke b) pontjának i. alpontjában említett „visszavitel iránti kérelem” fogalmára vonatkozó kérdést foglal magában. Egyfelől a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az L apja által 2017. július 7-én benyújtott visszavitel iránti kérelem nem minősül az e 10. cikk b) pontjának i. alpontja értelmében vett „visszavitel iránti kérelemnek”, mivel az a gyermeknek egy harmadik országba, nevezetesen a Svájci Konföderációba való visszavitelére irányult. Másfelől e bíróság úgy véli, hogy az apa által 2018. július 12-én benyújtott, felügyeleti jog iránti kérelem az említett 10. cikk b) pontjának i. alpontja értelmében vett „visszavitel iránti kérelemnek” tekinthető. Mindazonáltal e bíróság rámutat, hogy e kérelmet az e rendelkezésben meghatározott egyéves határidő lejártát követően nyújtották be, amennyiben e határidő kezdőnapjának meg kell egyeznie azzal az időponttal, amelyet az apa kérelmeire tekintettel a 2017. július 7-én benyújtott visszavitel iránti kérelem keretében kellett alkalmazni. Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság arra is keresi a választ, hogy a felügyeleti jog jogosultjának van-e lehetősége arra, hogy az említett eljárásban előadottakhoz képest új bizonyítékokat terjesszen elő, és e tekintetben melyek a bizonyítási teherre vonatkozó szabályok.

65 E pontosításokra és a Bíróságnak a jelen ítélet 39. pontjában említett ítélkezési gyakorlatára tekintettel a második kérdést oly módon kell átfogalmazni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy úgy kell-e értelmezni a 2201/2003 rendelet 10. cikke b) pontjának i. alpontját, hogy az e rendelkezés értelmében vett „visszavitel iránti kérelem” fogalmába tartozik egy, a gyermeknek a közvetlenül a jogellenes elvitelét vagy visszatartását megelőző szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamtól eltérő tagállamba való visszavitele iránti kérelem, vagy az e gyermek feletti felügyeleti jog iránt az e tagállam bíróságai előtt benyújtott kérelem. Igenlő válasz esetén a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy egyrészt annak megállapítása érdekében, hogy a felügyeleti jog jogosultja az említett rendelkezésben meghatározott határidőn belül visszavitel iránti kérelmet nyújtott-e be, a jogosultnak lehetősége van-e arra, hogy az 1980. évi Hágai Egyezmény alapján folytatott eljárás során előadottakhoz képest új bizonyítékokat terjesszen elő, másrészt pedig a bizonyítási teherre vonatkozó szabályok megegyeznek-e az ezen eljárás keretében alkalmazandó szabályokkal.

66 Először is, ami azt a kérdést illeti, hogy – amint azt többek között a Bizottság állítja – a 2201/2003 rendelet 10. cikke b) pontja i. alpontjának hatálya alá tartozik-e a gyermeknek a jogellenes elvitelét vagy visszatartását közvetlenül megelőző szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamtól eltérő harmadik országba való visszavitele iránti kérelem, meg kell állapítani, hogy e rendelet nem határozza meg, hogy mit kell „visszavitel iránti kérelem” alatt érteni.

67 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak szövegét, hanem szövegkörnyezetét, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek a részét képezi (lásd ebben az értelemben: 2023. július 13-i TT [A gyermek jogellenes elvitele] ítélet, C-87/22, EU:C:2023:571, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

68 E tekintetben, először is, a 2201/2003 rendelet 10. cikkének szövegében semmi nem enged arra következtetni, hogy a „visszavitel iránti kérelem” kifejezés más cselekményt jelölne, mint azt, amely által valamely személy azt kéri, hogy a gyermek visszatérjen abba a tagállamba, amelynek területén közvetlenül a jogellenes elvitelét vagy visszatartását megelőzően szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett.

69 Ezt követően, e rendelet 10. cikkének szövegkörnyezetét illetően emlékeztetni kell arra, hogy e cikk az említett rendelet 8. cikkének (1) bekezdésében foglalt általános szabályhoz viszonyítva különös joghatósági szabályt ír elő. Ennek megfelelően e 10. cikk azokat a körülményeket határozza meg, amelyek között azon tagállam bíróságainak javára marad fenn a joghatóság, amelyben a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett, vagy éppen ellenkezőleg, azon tagállam bíróságaira száll át, amelyben a jogellenes elvitel vagy visszatartás következtében a gyermek szokásos tartózkodási helyet szerzett.

70 Ezért tehát logikus és megfelel a szülői felelősségre vonatkozó, a 2201/2003 rendeletben előírt joghatósági szabályok rendszerének az, hogy egyrészt az e rendelet 10. cikkében említett „visszavitel iránti kérelmet” azon tagállam illetékes hatóságaihoz kell intézni, amelynek területére a gyermeket jogellenesen vitték, és ahol fizikailag tartózkodik, másrészt pedig ugyanezen kérelem e gyermeknek azon tagállamba való visszavitelére irányul, amelynek területén közvetlenül a jogellenes elvitelt megelőzően szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett, és amelynek bíróságai, amint azt a Bíróság már megállapította, földrajzi közelségük miatt általában a legalkalmasabbak annak megítélésére, hogy milyen intézkedéseket kell meghozni az említett gyermek érdekében (lásd ebben az értelemben: 2023. július 13-i TT [Gyermek jogellenes elvitele] ítélet, C-87/22, EU:C:2023:571, 33. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Márpedig nem felel meg ennek a logikának egy olyan kérelem, amely arra irányul, hogy a gyermeket egy másik, sőt egy olyan harmadik országba vigyék, amelynek területén a jogellenes elvitelét megelőzően nem rendelkezett szokásos tartózkodási hellyel.

71 Végül, ezt az értelmezést a 2201/2003 rendelet célkitűzése is megerősíti. E rendelet célja ugyanis az, hogy visszatartson a gyermekek jogellenes külföldre vitelétől, és ha ez megtörténik, elérje a gyermekeknek a szokásos tartózkodási helyük szerinti államba történő haladéktalan visszavitelét (2018. szeptember 19-i C. E. és N. E. ítélet, C-325/18 PPU és C-375/18 PPU, EU:C:2018:739, 47. pont).

72 Egyébiránt a Bíróság a 2201/2003 rendelet 11. cikkének értelmezésével kapcsolatban már kimondta, hogy e rendelkezés egyik célja a *status quo ante*, vagyis azon helyzet visszaállítása, amely a gyermek jogellenes elvitelét vagy visszatartását megelőzően fennállt (lásd ebben az értelemben: 2023. február 16-i Rzecznik Praw Dziecka és társai [Visszavitelt elrendelő határozat felfüggesztése] ítélet, C-638/22 PPU, EU:C:2023:103, 69. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

73 Jóllehet – amint az a jelen ítélet 51–62. pontjában megállapításra került – a 2201/2003 rendelet 10. cikkében bevezetett joghatóság nem függ attól a körülménytől, hogy a tagállamok között az e rendelet 11. cikkének rendelkezéseivel kiegészített, 1980. évi Hágai Egyezmény alapján visszavitel iránti eljárást indítanak, ez nem változtat azon, hogy az eredeti helyzet visszaállítása szükségszerűen az említett rendelet 10. és 11. cikkének rendelkezéseiben említett visszavitel iránti kérelmek közös célkitűzésének minősül.

74 Következésképpen e célkitűzések összességét veszélyeztetné, ha a „visszavitel iránti kérelmet” a gyermek olyan államba történő vitele iránti kérelemnek kellene tekinteni, amelynek területén e gyermek közvetlenül a jogellenes elvitelt vagy visszatartást megelőzően nem rendelkezett szokásos tartózkodási hellyel (lásd ebben az értelemben: 2017. június 8-i OL ítélet, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 38. pont).

75 Ezt az értelmezést a 1980. évi Hágai Egyezmény is megerősíti. Ugyanis, bár igaz az, amint azt a Bizottság állítja, hogy ezen egyezmény 8. cikkének első bekezdése felhatalmazza a felügyeleti jog jogosultját arra, hogy visszavitel iránti kérelmet nyújtson be bármely szerződő fél központi hatóságán keresztül, az említett egyezmény preambuluma mindazonáltal kiemeli, hogy az egyezmény célja a gyermek nemzetközi szintű védelme a jogellenes elvitel vagy visszatartás káros következményeivel szemben, illetve a gyermeknek a szokásos tartózkodási helye szerinti államba történő azonnali visszavitelét biztosító eljárások megteremtése (lásd ebben az értelemben: 2023. február 16-i Rzecznik Praw Dziecka és társai [Visszavitelt elrendelő határozat felfüggesztése] ítélet, C-638/22 PPU, EU:C:2023:103, 64. pont)

76 Így a 2201/2003 rendelet 10. cikke b) pontja i. alpontjának szó szerinti, rendszertani és teleologikus értelmezéséből az következik, hogy a „visszavitel iránti kérelemnek” az e rendelkezés értelmében vett fogalma egy olyan kérelmet jelöl, amelyben valamely személy azt kéri, hogy a gyermek visszatérjen abba a tagállamba, amelynek területén közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett.

77 Ezzel szemben nem minősül az e 10. cikk b) pontjának i. alpontja értelmében vett „visszatérési kérelemnek” egy arra irányuló kérelem, hogy a gyermek egy olyan harmadik országban csatlakozzon az egyik szülőjéhez, amelyben e gyermek nem rendelkezett szokásos tartózkodási hellyel közvetlenül a jogellenes elvitelét megelőzően.

78 Másodszor, az azon tagállam bíróságainál benyújtott szülői felügyelet iránti kérelem, amelynek területén a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett, nem tekinthető egyenértékűnek a 2201/2003 rendelet 10. cikke b) pontjának i. alpontja értelmében vett visszavitel iránti kérelemmel.

79 Amint ugyanis arra a főtanácsnok is lényegében rámutatott indítványának 61. pontjában, e rendelet 10. cikkének b) pontjából az következik, hogy a gyermek visszavitele iránti kérelem és a gyermek feletti felügyeleti jog odaítélése iránti kérelem nem helyettesíthető egymással, mivel e két kérelem különböző funkciókkal rendelkezik. Egyrészt a gyermek feletti felügyeleti jog megszerzése iránti kérelemmel ellentétben, amely a szülői felelősségre vonatkozó jogvita érdemi vizsgálatát teszi szükségessé, a visszavitel iránti kérelem jellegénél fogva gyors eljárás tárgyát képezi, mivel – amint azt a 2201/2003 rendelet (17) preambulumbekezdése kimondja – a gyermek haladéktalan visszavitelének biztosítására irányul (lásd ebben az értelemben: 2023. február 16-i Rzecznik Praw Dziecka és társai [Visszavitelt elrendelő határozat felfüggesztése] ítélet, C-638/22 PPU, EU:C:2023:103, 68. és 70. pont). Másrészt a Bíróság már megállapította, hogy a gyermek visszaviteléről vagy visszatartásáról szóló határozat nem szabályozza a gyermek feletti felügyelet kérdését, mivel a visszaviteli eljárásban való részesülés lehetetlensége nem érinti annak a szülőnek a lehetőségét, akinek a felügyeleti jogát megsértették, hogy érvényesítse a szülői felelősség érdemével kapcsolatos jogait a 2201/2003 rendelet rendelkezései értelmében egy, az annak elbírálására joghatósággal rendelkező bíróságok elé terjesztett eljárás segítségével (lásd ebben az értelemben: 2017. június 8-i OL ítélet, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 65. pont).

80 Mivel sem a gyermek olyan államba történő visszavitele iránti kérelem, amelynek területén e gyermek közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtt nem rendelkezett szokásos tartózkodási hellyel, sem az e gyermek feletti felügyelet iránti kérelem nem minősíthető a 2201/2003 rendelet 10. cikke b) pontjának i. alpontja értelmében vett „visszavitel iránti kérelemnek”, nem szükséges megvizsgálni a jelen ítélet 65. pontjának utolsó mondatában említett kérdéseket.

81 A fenti megfontolásokra tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2201/2003 rendelet 10. cikke b) pontjának i. alpontját úgy kell értelmezni, hogy nem tartozik az e rendelkezés értelmében vett „visszavitel iránti kérelem” fogalmába sem a gyermeknek a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtti szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamtól eltérő tagállamba való visszavitele iránti kérelem, sem pedig az említett gyermek feletti felügyeleti jog iránt az e tagállam bíróságai előtt benyújtott kérelem.

A harmadik kérdésről

82 Harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy úgy kell-e értelmezni a 2201/2003 rendelet 11. cikkének (6)–(8) bekezdését, hogy e rendelkezést kell alkalmazni a gyermek visszavitelére irányuló, az 1980. évi Hágai Egyezmény alapján egy harmadik ország és az azon tagállam között folyamatban lévő eljárás során, amelynek területén a jogellenes elvitelt vagy visszatartást követően e gyermek tartózkodik, amennyiben a gyermek az elvitelét megelőzően egy másik tagállamban rendelkezett szokásos tartózkodási hellyel.

83 Amint az a jelen ítélet 50. pontjában pontosításra került, e rendelet 11. cikkének szövegéből az következik, hogy e rendelet csak az 1980. évi Hágai Egyezmény rendelkezéseivel összefüggésben alkalmazható a tagállamok közötti jogviszonyokban.

84 Ebből következik, hogy – amint arra a német és a lengyel kormány, valamint a Bizottság helytállóan hivatkozott – az említett rendelet 11. cikkének (6) és (7) bekezdésében előírt tájékoztatási és értesítési kötelezettség, valamint az ugyanezen rendelet 11. cikkének (8) bekezdésében említett határozat végrehajtható jellege nem alkalmazható egy, a gyermek visszavitelére irányuló olyan eljárás keretében, amelyet egy harmadik ország központi hatósága és azon tagállam hatóságai között folytattak le, amelyben e gyermek a jogellenes elvitelt vagy visszatartást követően tartózkodik.

85 E megfontolásokra tekintettel a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2201/2003 rendelet 11. cikkének (6)–(8) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azok nem alkalmazhatók egy, a gyermek visszavitelére irányuló, az 1980. évi Hágai Egyezmény alapján valamely harmadik ország és az azon tagállam között indított eljárás során, amelynek területén a jogellenes elvitelt vagy visszatartást követően e gyermek tartózkodik.

A költségekről

86 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

1) A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet 10. cikke b) pontjának i. alpontját

a következőképpen kell értelmezni:

e rendelkezés alkalmazhatósága nem szűnik meg pusztán azon okból, hogy egy harmadik ország központi hatóságát arra kérték, hogy a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-én Hágában kötött egyezmény alapján a gyermek visszavitelére irányuló eljárást indítson, és ez az eljárás sikertelen volt.

2) A 2201/2003 rendelet 10. cikke b) pontjának i. alpontját

a következőképpen kell értelmezni:

nem tartozik az e rendelkezés értelmében vett „visszavitel iránti kérelem” fogalmába sem a gyermeknek a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtti szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamtól eltérő tagállamba való visszavitele iránti kérelem, sem pedig az említett gyermek feletti felügyeleti jog iránt az e tagállam bíróságai előtt benyújtott kérelem.

3) A 2201/2003 rendelet 11. cikkének (6)–(8) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

azok nem alkalmazhatók egy, a gyermek visszavitelére irányuló, a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-én Hágában kötött egyezmény alapján valamely harmadik ország és az azon tagállam között indított eljárás során, amelynek területén a jogellenes elvitelt vagy visszatartást követően e gyermek tartózkodik.

Aláírások